

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum V. Ad nostram.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

convenire; non item ea, quæ in facto consistunt, nisi ipsi ut iudici, seu in iudicio cognita fuerint, prout *Gl. ibidem* admonet. Itaque tametsi ea, quæ ex parte mulieris emptricis allata fuerint, neque singula, neque simul junctâ causam ipsius obtinuerint, tamen Pontifex pro ea pronuntiavit ex alia causa, quâ ipsa non allegavit, quod nimirum dissoluto matrimonio, donatio propter nuptias ad maritum, vel ad hæredes ejus reverti debeat, cum loco cautionis, seu securitatis duntaxat pro dote, marito allata, designata fuerit; quam ob rem eam donationem uxor relicta ab emptrice vindicare non potuit juxta *s. ultimum de donatione inter virum & uxorem*. ubi dicitur: soluto matrimonio, sicuti dos ad mulierem, ita donatio propter nuptias redit ad virum.

Hæc doctrina licet secundum se vera sit, tamen non congruit textui, siue non continet verum intellectum hujus Capituli. Ita aliud notandum, illudque unicum ponendum est, quod est in rubrica Capituli. Si uxor marito, alienanti rem propter nuptias donatam, & alia bona sufficientia pro dotis securitate habenti consensum præbuerit, & postea triginta anni sine mulieris contradictione lapsi sint, præsumitur mulier alterum de jure requisitum consensum præstitisse; præsertim si alienatio non incommoda mulieri videri poterat, quia pretium in communes familiæ usus conversum fuit.

Pro intellectu adverte, spectato communi jure Cæsareo, in securitatem dotis marito allatæ, tantundem in bonis ejus mulieri offerendum esse, ut sit instar hypothecæ specialis, siue rei specialiter obligatæ uxori. *L. ubi 29. Cod. de jure dotium*, & docui *lib. 3. tra. 4. c. 13. n. 10*. Ulterius in *authent. ut immobilia ante nuptialis donationi: & c. coll. 5.* decernitur, quod maritus dotem, vel donationem propter nuptias alienare non possit, nec hypothecæ nomine obligare, quamvis uxor consentiat; sin autem facta sit alienatio, etiam in rem actio, siue vindicatio utilis mulieri, non obstante ejus consensu, concedenda sit; præterquam,

si post exactum biennium consensus in scripto repetat, & confirmet, atque in bonis mariti aliæ res sint, ex quibus mulieri sufficienter cautum, & prospectum sit, tunc ratam fore alienationem.

Itaque in casu hujus Capituli ob temporis antiquitatem, videl. 30. annos lapsos, in quibus mulier nunquam contradixit, neque domum alienatam revocavit, præsumptio fieri potuit, mulierem alteram consensum præstitisse, quæ præsumptio eâ quoque ratione adjuvabatur, quia alienatio non incommoda mulieri erat; cum pretium in utriusque conjugis utilitatem proveniret, insuper marito sufficientes eo tempore adesset facultates. His consentiunt ea, quæ ex Felino *in c. sicut. n. 33. de sententia & re judicata*, & alijs docui *in c. 1. de rebus Ecclesie non alienandis in 6.* quod solemnitas extrinseca, v. g. consensus, ob temporis longinquitatem intervenisse præsumitur, si conjuncta fuit scientia & patientia ejus, qui probabiliter repugnasset, aut revocasset, nisi actus solemniter & legitime gestus fuisset; & hanc temporis diuturnitatem 30. annorum sufficere colligitur *ex hoc cap. & tradunt Imola. Abb. & alij hic; Menochius in arbitrarijs qq. casu 433. n. 24.* quia tamen hæc res in præsumptione fundatur, de qua faciendâ non habemus certam ac generalem in jure expressam doctrinam, ideo talis præsumptio contrarijs conjecturis superari potest, ut proinde ad iudicis arbitrium pertinere videatur, omnibus consideratis, quidnam judicare debeat, quando solemnitas, quæ positivè intervenisse debet, non nisi ex ejusmodi præsumptionibus ostendi potest.

CAPITULUM V. Ad nos tram.

PARAPHRASIS.

Cum Laicus quidam à Marco pecunias mutuas accipere cuperet, Marcus lucrum capere volens, ne secundum Canonem contra usurarios editam *cap. quia in omnibus*

mbus & de usuris conveniri possunt, domos & olivas specie emptionis recepit, cum tamē re ipsa usurarius contractus esset, quod exinde apparet, quia Marcus promisit Laico, quando cunque post exactum septennium usque ad novennium venditionis pretium, videl. 40. uncias argenti, quæ vix dimidiam justī pretij partem attingebant, solverit, domos & olivas ipsi restituendas esse: cum itaque fraus & dolus nemini patrocinari debeat, mandat Innoc. III. Episcopo Pallienensi, si res ita se habeat, ut, non obstante, quod instrumentum titulo venditionis, sed in fraudem Canonis, confectum fuerit, Marcum ad domos & olivas restituendas defuncti Laici hæredi per pœnam in Lateranensi Concilio sub Alexandro III. sup. 25. contra usurarios latam, remotâ appellatione compellat.

SUMMARIUM.

1. Casus, in quo emptio, & venditio palliata usura præsumitur.
2. Explicatur pluribus casus iste, & præsumpta usura, in emptione tali, & venditione.

Notandum primum. Si emptio, & venditio pretio modico cum pacto redimendi post lapsum aliquot annorum instituitur, consideratis his, aliisque circumstantijs præsumi potest usurarius contractus, sive usura palliata, ob quam pœnæ usurarijs decreta æquè incurruntur, ac si usura esset expressa *argum. L. non dubium s. Cod. de legibus & regula ult. in 6.* Ubi dicunt DD. quod facere contra legem expressè, & facere contra mentem legis in fraudem æquiparantur, quod ad pœnas legales incurrendas, Consentit *titul. Cod. plus valere*, quod agitur, quàm quod simulatè concipitur; & speciatim, quod dicitur *in L. 3. si sub titulo & specie instrumenti emptionis pignus detur*, non quod scriptum, sed quod gestum est, inspicitur, *ubi Gl. addit non valere talem contractum, etiam si juratus sit.*

Talis fuit contractus hic institutus, cum enim creditor pecunias mutuaci cuperet, acceptis in pignus domo, & olivis, ut interim fructus, & pensiones lucraretur, nec mutuum restitutum esset. Sed quia, si expressisset, usurarium fore, & pœnisnoxium, non ignoravit, juxta *c. cum contra 6. de pigno. ibus idem ad evitandam pœnam instrumentum confici curavit*, quo domus, & olivæ vendi dicebantur, sed pretio modico, venditori seu potius mutuatario, & debitori relicta libertate redimendi, pretio eodem, sed non nisi post exactum septennium, & intra biennium duratur, atque ita re ipsa tantundem consecutus fore fenerator, sive creditor iste, ac si pecuniam mutuo dedisset, acceptis in pignus domos & olivis, eâ conditione, ut ipse fructus & de lucraretur, usque ad septennium; exacto autem hoc tempore, nisi intra duos annos pignus redimeretur, in commillam caderet, seu loco debiti retineri posset a creditore, quod reprobaturum *in tit. C. de pactis pignorum & in c. significante 7. de pignoribus*. Adverte tamen, contractum non ex eo præcisè usurarium præsumi, quod rogatus mutuari, constituto pignore, pœnuat id agere, sed contentus sit emere non pignori destinandam, concessa emptoribus redimendi facultate; nam usura non est in emptionis contractus verè institutus, cum unica usuræ sedes sit mutuum, idcirco ubi mutuum non est, usuræ locus esse non possit, atqui contractus ille, vera Emptio, ac Venditio est, cui nequaquam repugnat pactum de redimendo, adeo, ut, eo non obstante, emptor fructus ex re emptæ, quàm sua percipere possit interim, donec pretium redemptionis ipsi offeratur. *L. 2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem.*

Adde, tametsi pretium minus, quàm res vendita valet, constitutum fuerit, non idè statim usurarium contractum censeri posse, partim, quia pactum redimendi adjectum in gratiam venditoris, onus quoddam emptoribus, & idè in ejus competenti-

tionem minus pretium constitui potest, præsertim si eodem, & non majore pretio facultas redimendi venditori concessa sit; partim verò, quia tamen omnis confidens minus justum pretium constitutum sit, non tamen destruitur natura emptionis, & venditionis, cum injusta quidem sit venditio, at tamen valide, atque agi possit ad supplementum pretij, quæ est *Abbas* sententia hic n. 9. *Covar. 3. resolutionum c. 8. n. 3. Navar. in manual. c. 17. n. 248. Molin. disp. 375. n. 7. & docui lib. 3. tra. 4. c. 16. n. 17.*

Veruntamen præter pretij modicitatem, & pactum redimendi in casu nostri *cap. alia* concurrebant, ex quibus simul junctis præsumptio vehemens, ac patens fiebat latentis fraudis, intentionis usurariæ, & simulatæ venditionis. Primò. Quia *Læsus* ille mallet pecuniam sibi mutuo dari, in emptionem autem non nisi adactus consensus, siquidem aliter pecuniam consequi non poterit. Secundò. Quia unà cum modico pretio concurrebat, quòd venditori libertas redimendi concessa non sit absolute, sed post septem exactos annos, ita videlicet, ut ex re sibi venditâ fructus & lucrum cum venditoris detrimento capere posset emptor, seu fenerator. Tertio. Quia libertas redimendi post exactum septennium restricta fuit ad duos annos. Quarto. Addi potest, credibile esse, *Marcum* illum alioquin suspectum fuisse de usuræ virio, sive usuras læpius antè exercere solitum esse, juxta *C. illo vos 4. de pignoriibus.*

Coroll. Si in contractu aliquo ex circumstantiæ, seu præsumptiones & conjecturæ, quæ in hoc *cap. enarrantur*, simul concurrant, judex in foro externo judicare debet usurarium. Nam hæc est præsumptio juris, & de jure, contra quam non admittitur probatio in contrarium; imò sufficere videtur, si hæc tria concurrant, compulsio quædam ad vendendum, pretium minus justum, & restrictio libertatis redimendi, ita, ut pecunias numerans receptâ re frugifera, aut quasi frugifera, certus sit de reportando lucro.

Sin autem hæc omnia, quæ hic enumerantur, simul non concurrant, sed aliqua eorum, aut alia circumstantiæ, & conjecturæ intentionis usurariæ, tunc judicis arbitrio committitur, ut æstimet, num præsumptio usuræ siturgens, seu patens; talis enim requiritur ad condemnandum aliquem de gravi crimine, quale est usura, prout hic *Abbas* notat n. 7. quòd usurarius palliatuS convincitur per solas urgentes præsumptiones, at verò in conscientia foro standum est cujuscunque assertioni, cum quisque ipsemet nosse debeat, quam contrahendi intentionem habuerit.

CAPITULUM VI.

Cum causa.

PARAPHRASIS.

Monachi S. Martini civibus Viteniensibus quædam casamenta vendiderunt; postea autè questi sunt coram Innoc. III. de quo etiam constabat Pontifici, monasterium ultra dimidium justij pretij deceptum fuisse; quam ob rem per sententiam decrevit, ut dicti cives, vel possessiones pretio recepto restituerent, vel supplerent id, quod constaret venditionis tempore de pretio justo defuisse.

SUMMARIUM.

Læsus venditor ultra dimidium justij pretij tempore contractûs quomodo agere possit?

Notandum. Si venditor in venditione ultra dimidium justij pretij læsus sit, id est, nec dimidium quidem accepit ejus, quod justum est mercis pretium contractûs tempore, tunc agere potest adversus emptorem, vel ut defectum suppleat, vel venditionem rescindi patiatur. *L. 2. Cod. de rescindenda venditione*, & explicavi latè *lib. 3. tra. 4. c. 17. n. 6.* Porro justitia valoris pretij æstimari debet secundum tempus contractûs, sicuti dixi, id est, quanti res valuerit, cum contractus Emptionis, ac Venditionis celebratus fuit.

Kk ;

Objeci-